

UZMAN

ALİ RIZA KAYLAN

KalDer Yönetim Kurulu
Başkanı
kaylan@kalder.org

Dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük çevre sorunlarından biri doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesidir. Artan dünya nüfusunun yanı sıra, kişi başına kaynak tüketiminin de artması ekolojik ayak izini büyütmede, su, enerji, hammadde kullanımını sürdürülemez duruma getirmektedir.

Geleceği şekillendirecek paradigmlar

2010 yılı Türkiye Kalite Derneği için önemli bir yıl. Kuruluşunun yirminci yılında ülke olarak geldiğimiz noktayı değerlendirmek ve bu çerçevede gelecekle ilgili öneriler geliştirmek yerinde olur. KalDer 2000'i aşkın üyesi, dört şubesi ve 380'i aşan Ulusal Kalite Hareketi'ne katılan kuruluşla Türkiye'nin rekabet gücünü ve yaşam kalitesini artırmada önemli bir itici güç. Mükemmellik Modeli kullanılarak yapılan özdeğerlendirmeler, dış değerlendirmeler, kuruluşlar için sürekli iyileşmeyi sağlayan etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır.

Bugüne kadar kazanılan 62 ulusal kalite ödülüyle belirlenen öncü ve örnek kuruluşlar, iyi uygulamaların ülke düzeyinde paylaşılması için katkı sağlamaktadır. Kazanılan Avrupa Kalite Ödülleri, Türkiye'nin uluslararası düzeyde saygınlığını artırmaktadır. Türkiye'nin ülke sıralamasında İngiltere'den sonra ikinci ülke olması sevindiricidir. 2009 yılında yaklaşık 2 bin 500 kişi KalDer eğitimlerine katılmıştır. KalDer'in gücü, kalite gönüllülerinin katkılarıyla sürekli artmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2009 Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre, Türkiye nüfusu, 72 milyon 561 bin 312 kişiye ulaştı. Nüfus yoğunluğu olarak kabul edilen kilometre kareye düşen kişi sayısı, Türkiye genelinde 94 kişi. Nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu İstanbul'da ise 2 bin 486 kişi.

Nüfus artışına paralel olarak, sorunların da büyümesi ve çözümlerin de zorlaşması kaçınılmazdır. Hızlı nüfus artışı, eğitim, sağlık hizmetlerinde yetersizlik, işsizlik, gelir dağılımında dengesizlik gibi sorunları doğrudan beslemektedir. Bilindiği gibi Türkiye G-20 grubu içinde yer almaktadır. 25 Eylül 2009'da duyurulan ve dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden oluşan G-20 grubu, küresel düzeyde gayri safi milli hasılanın yüzde 85'ini, dünya ticaretinin yüzde 80'ini ve dünya nüfusunun da üçte ikisini kapsamaktadır. Türkiye'nin ekonomik büyüklüğü 17'nci sıradadır.

Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından her yıl yayınlanan küresel rekabet endeksi Eylül 2009'da açıklandı. Bilindiği gibi endeks üç ana grupta toplanmış 12 adet alt kritere bağlı olarak hesaplanan puanların ağırlıklı ortalamasıyla oluşmaktadır. Üç ana kriter grubunu; temel faktörler, verimlilik ve yenileşim (innovation) kriterleri belirlemektedir.

133 ülkenin değerlendirildiği 2009-2010 raporunda Türkiye 61'inci sırada yer al-

makta. Bir önceki 2008-2009 raporunda Türkiye'nin sırası 63. Kriz yılında iki sıra yükselmiş olmamız olumludur. Ancak 2007 yılında, Türkiye'nin sıralamada 53'üncü olduğu unutulmamalıdır. Pazar büyüklüğünün yüksek olmasına karşılık, Türkiye'nin genel sıralamada ilk 20'de olamamasının nedenlerini irdelemek için alt kriterlere daha ayrıntılı bakmak gerekir.

Yaşam kalitemiz için önemli bir gösterge, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hazırlanan İnsani Gelişme Endeksi. Ortalama ömür, okuryazarlık, eğitim ve satın alma gücüne göre ülkeler için karşılaştırmalı olarak hazırlanan rapor 5 Ekim 2009 günü açıklandı. Rapora göre Türkiye 182 ülke arasında 79'uncu sırada bulunuyor. Yukarıda belirtildiği gibi ekonomik büyüklükte 17'nci sırada olan Türkiye için 79'uncu sıra kuşkusuz çok düşük. Alt göstergeler incelendiğinde, Türkiye 71.96 yıl ortalama ömür ile 93'ncü sırada. Okur-yazarlık göstergesinde yüzde 87.4'le 100'üncü sırada. Eğitimde ise 0.824 puanla 105'inci sırada.

Değişimi tetikleyen paradigmlar
Çözüm üretmenin önündeki engelleri özetlemek istersek:

- Sorunlara bütünsel bakış açısının eksikliği,
- Bireysel çıkarların toplumsal çıkarların önüne geçmesi,
- Atılım, saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerinin uygulanmaması,
- Kentlilik ve çevre bilincinin yetersizliği sayılabilir.

Dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük çevre sorunlarından biri doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesidir. Artan dünya nüfusu yanı sıra, kişi başına kaynak tüketiminin de artması ekolojik ayak izini büyütmede, su, enerji, hammadde kullanımını sürdürülemez duruma getirmektedir. Ülke düzeyinde kıyaslama yapmak istersek, kişi başına ayak izi küresel hektar olarak <http://www.footprint-network.org> adresinde görülebilir. Küresel hektar (gha) biyolojik üretkenliği ölçmek için kullanılan bir ölçü birimidir. Bu değerler, ABD'nde 9.0, İngiltere'de 6.1, Almanya'da 4, Fransa'da 4.6, Türkiye'de ise 2.8 küresel hektardır. UNESCO'ya göre, mevcut durum olduğu gibi devam ederse 2020'de 1.5 milyar insan temiz sudan yoksun kalacaktır. Sürdürülebilir topluma dönüşebilmek için hiç bir şeyin eskisi gibi olmayacağı açıktır.